

Gökalp'in 1919-21 yılları arasında Maltada sürgünken yazdığı bu mektuplar ne kadar cana yakın, ne kadar temiz. Bu mektuplar Gökalp'in bilinmeyen bir tarafını açığa vurmakta. Meğer aile ocağına, eşine çocuklarına ne taşkın bir sevgiyle bağlıymış..

Diğer yazılara gelince: ilki "Aşiretler Nizamnamesi lâyihası müsveddesi" adını taşımaktadır. Bu yazının aslı Diyarbakırda kurulan "Ziya Gökalp müzesi" ndedir.

"Felsefe Dersleri" adını taşıyan ikinci yazı Diyarbakır Öğretmen okulunda okutuğu derslerinin ilkidir. Gökalp bu kitabını tamamlayamamıştır. Üçüncüsü, aile hukukuyla ilgili bir diyalogdur. Bu diyalogun ilk sahifesi ve yedincisi kaybolmuş.

Dördüncüsü "Diyarbakır Aşiretleri" adını taşıyor. Gökalp bu dikkate değer incelemesinde "Aşiret" in bize çok şahsi görünen bir tanımını yapmakta, Fransızcada bu anlamda bir terimin bulunmadığına işaret etmekte, sonra da Cahiliyet devrindeki arap aşiretleriyle Roma ve Yunan toplumlarını karşılaştırarak ikisi arasındaki paralelliği şu şekilde belirtmektedir:

Fahiz = Gens
Batın = Phratrie
İmare = Tribu
Kabile = Confédération
Şa'b = peuplade
Kavim = Peuple, Ethne

Beşinci yazı Güzel türkçenin "sarf" ına, altıncısı 1923 yılında Liseler için hazırladığı "Muhtasar İctimaiyat" kitabının ilk dersine, yedincisi de 1924 yılında kaleme aldığı "Türk Kamus" ından bir kaç sahifeye aittir. Gökalp'in vakitsiz ölümü yüzünden bu kitaplar hep böyle başlangıç halinde kalmıştır.

Ali Nüzhet Göksel'in "Ziya Gökalp hakkında Makale ve On Fıkra" adlı kitabı da Türkiye Muallimler Birliği tarafından yayımlanmıştır.

Bu bir formalık kitapta Göksel, Gökalp'in otuzuncu ölüm yılı münasebetiyle hazırladığı makale ile Gökalp'a ait on fıkrayı tatlı bir dille anlatmaktadır. Gökalp'in Vicdanını, ahlak değerlerini birazcık olsun fısıldayan bu fıkraları her Türk mutlaka okumalıdır.

N. Ş. KÖSEMİHAL

**HÂMİDE TOPÇUOĞLU: "Hukuk Sosyolojisi", Ankara, Akın Matbaacılık Ltd. Or., 1955
221 sahife**

Beş altı yıl önce Gurvitch'in "Eléments de Sociologie Juridique" kitabının girişiy-le birinci bölümünü dilimize çeviren ve parça parça yayımlayan Ankara Hukuk Fa-

kültesi, Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi doçenti Dr. Hâmidde Topçuoğlu, bu defa kitabın bütününe bazı kısıntı ve ilâvelerle öğrencilere yarayacak bir el kitabı şekline sokarak “Hukuk Sosyolojisi” adıyla yayımlamış bulunuyor.

Dr. Hâmidde Topçuoğlu bu kitabında ilkin Hukuk Sosyolojisinin diğer bilim dallarıyla münasebetini sonra da bir Tarihçesini yapmaktadır. Tarihçenin hazırlayıcılar bölümüne İbni Halidün eklenmiş, Kurucular arasında da Durkheim sosyolojisine fazlaca yer verilmiştir. Gene Gurvitch'in sosyolojik görüşüne uyarak, Hukuk Sosyolojisini: Sistematik, Tipolojik ve Genetik diye üç bölüme ayıran Dr. Hamide Topçuoğlu; birinci bölümde mikrososyolojik tiplerin doğurduğu hukuk türlerini; ikincide, kısmi zümrelerin doğurduğu hukuk sistemlerini; nihayet üçüncü bölümde Genetik hukuk sosyolojisini ilgilendiren, “hukukun gelişme ve değişme temayüllerini ve bunlara tesir eden âmilleri gözden geçirmektedir.

N. S. KÖSEMİHAL

HANS FREYER: “Endüstri Çağı”, (Çevirenler: Bedia Akarsu ve Hüseyin Batuhan İstanbul, 1954.

1953 yılının Ocak ayında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin davetlisi olarak İstanbula gelen tanınmış Alman Sosyoloğu Hans Freyer (1887) “Endüstri Çağı” üzerine altı konferans vermişti. İşte yukarıda adı geçen eser bu konferansların Almanca asıllarıyla Türkçe çevirilerinden meydana gelmiştir.

Hans Freyer bu seri konferansların ilkinde: “Endüstri Çağının dünya tarihi bakımından anlamı” konusunu ele almakta ve şöyle demektedir: “Aşağı yukarı 4000 yıllık bir geçmişi olan atlı araba hiç bir esaslı değişikliğe uğramadan 1830 yılına kadar kalmıştı. Deniz taşıtı yelkenliler ise arabadan çok daha eskidir, tarihin karanlıklarına gömülür. Ama XIXuncu yüzyılın ilk yarısında buharlı gemiler dünya denizlerini kapladı. 1830 ile 1870 arasında da demir yolu sistemi bütün dünyayı ağ şeklinde sardı. XIX uncu yüzyılda şöyle bir duygu vardı: insanlık teknik bakımdan binlerce yıl duraklamıştı, ilk defa şimdi bir yarılma oluyordu, her on yıl bir yenilik getiriyordu, ilerleme son hızıyla alıp yürümüştü. Kısası dünyanın tablosu hiçbir zaman XIX uncu yüzyıldaki bu değişiklik kadar hızlı olmamıştır. XIX uncu yüzyılda başlayan bu endüstri çağı insanın içine de işleyerek onu beden ve ruhu ile eski dünyadan, modern dünyaya geçirmiştir”.

Hans Freyer Birinci Konferansında XIX uncu yüzyılın başlarında doğan Endüstri çağının önemini belirttiikten sonra ikinci konferansında Endüstri Tekniğinin bir tarihini yapmaktadır. İlk endüstri dalgası 1765-1780 yılları arasında İngilterede dokuma endüstrisi alanında kendini göstermiştir. İkinci dalga 1780 yıllarında demir ve dökme çelik endüstrisinde başlar. Üçüncü dalgayı 1825 yıllarında başlayan ulaştırma çağı teşkil eder, (Tren, buharlı gemi). Dördüncü dalga 1850 de başlar. Bu çağda